

Molí del Castellet

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud-oest del terme de Gaià, vora el riu Llobregat
Emplaçament Ctra. BV-4401 (de Navàs a Prats de Lluçanès), poc abans del km. 1 camí sud i oest 160 m.
Alçada: 319

Coordenades:

Latitud: 41.89975
Longitud: 1.88709
UTM Est (X): 407686
UTM Nord (Y): 4639244

Classificació

Número de fitxa 08090-22
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XIII-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: En estat de semi-ruïna, extremament precari
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08089A001001020000YF
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 21/05/2018 - 02:00

Descripció

Antic molí fariner, d'origen medieval i avui en estat de semi-ruïna, que es troba situat a la riba esquerra del riu Llobregat, a l'altra banda de la fàbrica Forcada, situada ja en terme de Navàs. Del molí se'n conserva la resclosa i l'edificació de l'habitatge junt amb les dependències del molí. La resclosa es troba 100 metres al nord, vora l'actual pont de la carretera. El rec està molt perdut, enmig d'un espès tram de vegetació de ribera. Aquest molí no tenia bassa, ja que el Llobregat proveïa un cabal abundant que no feia necessari haver d'acumular l'aigua. Fins fa uns anys, al costat del molí hi havia un pont per on travessava el Llobregat el camí de Navàs a Gaià. Cal ressaltar com a punt d'interès que es conserva la maquinària del molí, per bé que en un estat extremament precari. L'edificació adopta una planta irregular. La part sud-est correspon al cos residencial (amb planta baixa més un pis) i la part nord-oest a les dependències de treball del molí. La façana principal, encarada vers el sud-oest, presenta un portal, al seu damunt un balcó amb dues portes i, a la part superior, una cornisa amb motlures. Totes les obertures són emmarcades amb llindes i brancals de pedra. Els murs són de pedra a la part baixa i de tàpia a la part superior. A la part de darrera de la casa s'ha perdut la teulada i part dels murs s'han esfondrat. L'interior es troba ple d'enderrocs i en un estat molt precari. Pel que fa a les dependències del molí, estan formades per dos cossos adossats. El que es troba més al sud té al nivell inferior el carcabà, que és la part més antiga, i la construcció ha estat sobrealçada modernament amb totxo. El cos situat més al nord és probablement una ampliació del segle XIX, amb les obertures emmarcades amb maó. En el nivell inferior d'aquestes dependències es conserva bona part de la maquinària del molí, per bé que en estat ruïnós. Entorn d'una estança semisoterrània amb un arc apuntat hi trobem la roda hidràulica, l'eix i una mola. Tot això envoltat d'altres mecanismes i engranatges adaptats en una fase més moderna, quan es va reforçar l'estructura amb bigues de ferro. A la part ampliada del segle XIX hi trobem altres màquines més modernes. El pis superior d'aquestes dependències, on hi havia la mola, està parcialment esfondrat. El molí de Castellet conté una barreja d'èpoques, però possiblement la part del carcabà és una obra d'origen medieval, mentre que la casa, tal com indica una llinda, seria majoritàriament del segle XVIII amb reformes i ampliacions al XIX i XX, moment en què el molí encara estava actiu. Al sud de l'edificació principal hi ha diversos coberts aïllats de construcció antiga.

Observacions:

A la llinda del portal: 1788

Informació i documentació facilitada per Joan Carxat Balagué

Història

Segons dades recopilades per Josep M. Badia, el Molí de Castellet ja apareix documentat amb aquesta mateixa denominació l'any 1254, quan l'abat del monestir de Sant Llorenç prop Bagà donà permís a R. Torrents per bastir un molí al mas Riera de Gaià, que es troba 200 m al nord. El molí formava part de la parròquia de Santa Maria de Gaià. El molí devia continuar funcionant en els segles posteriors, tot i que no en coneixem notícies documentals. Segons la inscripció del portal, l'any 1788 es devia ampliar, i l'edifici reflecteix que als segles XIX i XX hi hagué noves ampliacions. Segons el Registre de la Riquesa de 1883 el molí continuava sent propietat del mas Riera.

Pocs anys després, el 1897 la família Forcada va posar en funcionament la primera fàbrica tèxtil de Navàs, justament a la riba oposada del Llobregat. Per aquest motiu els promotors de la fàbrica Forcada van comprar el molí i els drets de la concessió d'aigües es van modificar, amb un repartiment entre un cabal major que anava destinat a la fàbrica i un volum inferior d'aigua que es destinava al molí. Els horts parcel·lats que hi ha al costat del molí eren per a directius i treballadors de la fàbrica. El molí va estar actiu fins ben entrat el segle XX. Els últims moliners van ser la família Bover Sellarés, i en coneixem força detalls gràcies al llibre "Gaià t'estimo". Procedien de Santa Creu de Joglars, del molí del Puig. El pare es deia Joaquim Bover Tarrés. Durant la Guerra Civil Joaquim va ser assassinat quan era a Barcelona, a les oficines centrals de la fàbrica Forcada. Va ser conduït junt amb altres homes al cementiri de Montcada, on

els van matar. Aleshores el seu fill i hereu, Josep Bover Armengol, juntament amb la seva muller, va ser qui va tirar endavant el molí. En aquell temps hi van arribar a viure deu persones. En temps de guerra al molí s'hi feia farina per al pa i, més endavant, es va dedicar també a fer-ne per al bestiar, barrejant la farina i la pela. La farina la cobraven a 10 cèntims per quilo, i n'havien de donar la meitat a l'amo, ja que ells eren masovers. Aleshores els propietaris eren els de cal Rosset. Aquest era un lloc de pas de la gent que anava cap a Gaià, Pinós, Prats de Lluçanès i altres pobles, ja que al costat hi havia el pont, de manera que sovint la família dels moliners tenien gent que es quedava a dinar, per exemple capellans o la Guàrdia Civil. L'any 1945 s'havia inaugurat el pont per on travessava el camí que anava de Navàs cap a Gaià. El pont se'l va endur una riuada i ara no en queden rastres. Era un pont força baix i, quan hi havia riuades, quedava cobert per l'aigua del Llobregat.

Durant aquests temps al molí de Castellet van rebre coaccions d'alguna persona relacionada amb les farineres que volia fer-se amb tota la clientela de la contrada. Eren la mateixa gent que van instigar un atemptat que hi va haver al molí del Vilaró. Pel fet de no quedar tan aïllats, els del molí de Castellet no van córrer tan mala sort. Tot i això, per aquest motiu s'havien vist obligats a moldre de nit. I també pel fet que no s'atrapaven la feina. D'altra banda, tot i que no era la seva intenció, Josep Bover Armengol es va veure més o menys obligat a ser alcalde de Gaià durant uns anys. Ja entrats a la dècada dels seixanta la família va veure clar que s'havien acabat els temps per a un molí tradicional i, l'any 1968, decidiren traslladar-se a Navàs, on van posar una petita botiga que encara regenten. El molí va passar a l'Agència Tributària i, en una subhasta pública, el 2011 fou adquirit per Hilatura Forcada S.A. Posteriorment fou adquirit per l'actual propietari, Joan Carxat Balagué, que el 2012 presentà un projecte per rehabilitar el molí i tornar-lo a posar en funcionament amb un enfocament d'energia renovable que inclou una proposta didàctica i de turisme rural.

Bibliografia

BADIA, Josep M; PARERA, Elisabeth i altres (2016). "Història", "Arquitectura", "Els molins", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 60, 61, 160-162.

IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm. 14.

